

Sotsiaalministri 18. mai 2005. a määruse nr 73 „Narkootiliste ja psühhotropsete ainete nimekirjad ning nende ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemine” muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Muudatuse tulemusena loetakse Ravimiameti ettepanekul edaspidi 1-tsüklopropankarbonüül-6-allüül-6-desmetüül-lüsergiinhappe dietüülamiid, 10-hüdroksüheksahüdrokannabiforool, 10-hüdroksüheksahüdrokannabinool, deoksümetoksetamiin, mesembriin, delta-9-tetrahydrokannabinool-metüülkarbonaat, karisoprodool ja dilämmastikoksiid narkootilisteks ja psühhotropseteks aineteks. Muudatusega piiratakse nimetatud ainete kättesaadavust ja pidurdatakse nende laiemat levikut ning seeläbi kaitstakse rahva tervist.

Määrusega muudetakse sotsiaalministri 18. mai 2005. a määruse nr 73 „Narkootiliste ja psühhotropsete ainete nimekirjad ning nende ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemine“ (edaspidi *määrus nr 73*) lisa 1, milles on esitatud narkootiliste ja psühhotropsete ainete ja ainerühmade nimekirjad.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi rahvatervishoiu osakonna nõunik Kristiin Mikko (Kristiin.mikko@sm.ee).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusloome- ja isikuandmete kaitse nõunik Lily Mals (lily.mals@sm.ee). Eelnõu mõjusid on analüüsinud Sotsiaalministeeriumi analüüsi ja statistika osakonna analüütik Gerli Põdra (gerli.podra@sm.ee).

Eelnõu on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga. Eelnõuga muudetakse määruse nr 73 redaktsiooni, mis on avaldatud Riigi Teatajas avaldamismärkega RT I, 28.12.2024, 49.

Määruse eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb eelnõust ja lisast.

Eelnõuga kinnitatakse määruse nr 73 lisa 1 uus terviktekst.

Muudatuste tegemisel on arvestatud Ravimiametile edastatud järgmiste sisenditega:

- Eesti Kohtuekspertiisi Instituudi (edaspidi EKEI) sisendit asutuse keemiaosakonnale analüüsiks esitatud uute psühhootiliste ainete kohta;
- Eesti Maksu- ja Tolliamet (EMTA) edastatud teavet ainete konfiskeerimiste kohta;
- Euroopa Uimastiameti (EUDA) uute psühhootiliste ainete andmebaasi hoiatusi;
- Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) uimastisõltuvuse ekspertkomitee (ECDD) soovitusi ja
- teistest riikidest laekunud ohusignaale kõnealuste ainete kohta.

Lähtuvalt eeltoodust täiendatakse **määruse nr 73 lisa 1 I nimekirja** Ravimiameti 16.05.2025 ettepaneku nr JUR-3/2527 alusel järgmise kaheksa ainega:

Aine nimetus eesti keeles	Aine nimetus inglise keeles
1-tsüklopropanakarbonüül-6-allüül-6-desmetüül-lüsergiinhappe dietüülamiid	1-cyclopropanecarbonyl-6-allyl-6-desmethyl-lysergic acid diethylamide
10-hüdroksüheksahüdrokannabiforool; 3-heptüül-6,6,9-trimetüül-6a,7,8,9,10,10a-heksahüdro-6H-dibenzo[b,d]püraan-1,10-diool	10-hydroxyhexahydrocannabipforol; 3-heptyl-6,6,9-trimethyl-6a,7,8,9,10,10a-hexahydro-6H-dibenzo[b,d]pyran-1,10-diol
10-hüdroksüheksahüdrokannabinool; 6,6,9-trimetüül-3-pentüül-6a,7,8,9,10,10a-heksahüdro-6H-dibenzo[b,d]püraan-1,10-diool	10-hydroxyhexahydrocannabinol; 6,6,9-trimethyl-3-pentyl-6a,7,8,9,10,10a-hexahydro-6H-dibenzo[b,d]pyran-1,10-diol
deoksümetoksetamiin; 2-(etüülamino)-2-(3-metüülfenüül)-tsükloheksanoon; 2-(etüülamino)-2-(m-tolüül)tsükloheksanoon	deoxymethoxetamine; 2-(ethylamino)-2-(3-methylphenyl)-cyclohexanone; 2-(ethylamino)-2-(m-tolyl)cyclohexanone
mesembriin; 3a-(3,4-dimetoksüfenüül)-1-metüül-2,3,4,5,7,7a-heksahüdroindool-6-on	mesembrine; 3a-(3,4-dimethoxyphenyl)-1-methyl-2,3,4,5,7,7a-hexahydroindol-6-one
delta-9-tetrahüdrokannabinool-metüülkarbonaat; metüül-6,6,9-trimetüül-3-pentüül-6a,7,8,10a-tetrahüdro-6H-dibenzo[b,d]püraan-1-üülkarbonaat	delta-9-tetrahydrocannabinol-methylcarbonate; methyl 6,6,9-trimethyl-3-pentyl-6a,7,8,10a-tetrahydro-6H-dibenzo[b,d]pyran-1-yl carbonate
karisoprodool, 2-[(karbamooüloksü)metüül]-2-metüülpentüül-isopropüülkarbamaat	carisoprodol, 2-[(carbamoyloxy)methyl]-2-methylpentyl isopropylcarbamate
dilämmastikoksiid; naerugaas	nitrous oxide; dinitrogen oxide

Loetletud ainete narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja lisamise eesmärk on piirata nende laiemat levikut ja kättesaadavust, kuna need kujutavad tõsist ohtu rahva tervisele. Ainetega ei ole tehtud kliinilisi uuringuid inimestel ning nende farmakokineetilised ja farmakodünaamilised omadused ja toksikoloogiline profiil on teadmata. Samuti ei ole enamasti teada neid uusi psühhoaktiivseid aineid sisaldavate toodete päritolu, täpne koostis ega puhtuse aste. Ainete tarvitajatel on muu hulgas tõsine oht neid üle doseerida, kuna nn ohutud manustamisdoosid ei ole teada.

Loetletud ainetel puudub tõendatud meditsiiniline või muu seaduslik kasutusala ning nende tarvitamine on seostatav või eeldatav laialdaste tervisekahjustuste ja isegi surmajuhtumitega. Nende ainete käitlemine on riigiti piiratud erinevate kontrollimeetmetega (mh aine lisamine kontrollitavate või ajutiselt kontrollitavate ainete nimekirja, allutamine ravimivaldkonda reguleerivatele õigusaktidele või karistusõigusele).

Alljärgnevalt on esitatud Ravimiametil olemasolev teave nimetatud uute psühhoaktiivsete ainete kohta, sealhulgas nende levik, omadused, tarvitamise viisid ja võimalikud terviseriskid.

1. 1-tsüklopropanakarbonüül-6-allüül-6-desmetüül-lüsergiinhappe dietüülamiid (edaspidi 1cP-AL-LAD) on struktuurilt sarnane rahvusvahelise kontrolli all (ÜRO 1971. aasta psühhotroopsete ainete konventsiooni I nimekirja) oleva lüsergiinhappe dietüülamiidiga (LSD), kuid erineb metüülrühma asendamise tõttu allüülrühmaga 6. lämmastiku juures ja tsüklopropanakarbonüülrühma lisamise tõttu, mis on kinnitunud indooltsükli lämmastiku külge. Ainet peetakse AL-LAD (lüsergamiidide hulka liigitatud sünteetiline aine) eelravimiks.¹

Ainet on turustatud disainerravimina ning esmakordselt tuvastati see Prantsusmaal 2021. aasta juunis.² Hiljem samal aastal teatati ametlikult selle leidmisest Taanis ja Saksamaal, 2022. aastal

¹ Deskloroketamiini profiil. European Database on New Drugs. Kättesaadav: <https://ednd2.emcdda.europa.eu/ednd/substanceProfiles/1235>.

² Vikipedia: <https://en.wikipedia.org/wiki/1cP-AL-LAD>.

Soomes, 2023. aastal Ungaris ja 2024. aastal Sloveenias. Aine esineb tavaliselt paberimarkide kujul.

EKEI andmetel on ainet Eestis tuvastatud 2024. aastal ühel korral koos ainega MDMB-BUTINACA markide kujul ja 2025. aastal kullersaadetisest, mis sisaldas 18 marki.

1cP-AL-LAD-i farmakoloogia ja toksikoloogia kohta teave puudub. Tuginedes aine keemilisele struktuurile ning sarnasusele LSD, AL-LAD-i ja 1cP-LSD-ga, eeldatakse, et see toimib serotoniini retseptoritele ning tekitab hallutsinogeenseid ja psühhedeelseid toimeid.³

1cP-AL-LAD on suhteliselt uus aine, mistõttu on selle kuritarvitamise potentsiaali ja toksilisuse kohta vähe andmeid. Siiski tekitab selle struktuuriline sarnasus LSD ja teiste sünteetiliste hallutsinogeenidega muret. Loomkatsetes on näidatud, et 1cP-AL-LAD indutseerib annusest sõltuva pea tõmblemise reaktsiooni (HTR), mis on näriliste käitumuslik analoog inimeste hallutsinogeensetele efektidele. See viitab 1cP-AL-LAD-i kuritarvitamise potentsiaalile ning võimalusele põhjustada psühhooosi ja muid psühhiaatrilisi probleeme.⁴

1cP-AL-LAD õiguslik staatus Euroopas on riigiti erinev. Mitmed riigid on selle aine reguleerimiseks astunud juba esimesi samme. Poolas on 1cP-AL-LAD klassifitseeritud uueks psühhootikaks aineks, mistõttu on selle omamine, tootmine ja levitamine ebaseaduslik. Saksamaal on aine kontrollitav ning keelatud on selle tootmine ja import kaubanduslikel eesmärkidel, kuid omamine ei pruugi kaasa tuua karistust. Austrias ja Austraalias ei ole 1cP-AL-LAD otseselt ebaseaduslikuks tunnistatud, kuid tõenäoliselt laienevad sellele analooge puudutavad õigusaktid. See tähendab, et ained, mis on struktuurilt sarnased kontrollitavate ainete, võivad olla keelatud.⁵ Lisaks eelmainitule on 1cP-AL-LAD alates 2021. aastast kontrolli all Itaalias ja Leedus ning alates 2022. aastast Taanis.

Seega puudub Euroopas 1cP-AL-LAD-i puhul ühtne õiguslik käsitlus ning selle staatus võib riigiti oluliselt erineda.

1cP-AL-LAD lisamine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete I nimekirja aitab kaitsta rahva tervist, pidades juurdepääsu potentsiaalselt kahjulikule ainele ja suurendades teadlikkust selle riskidest.

2. 10-hüdroksüheksahüdrokannabiforool (edaspidi 10-OH-HHCP) on heksahüdrokannabinofoori (HHC-P) hüdroksüderivaat, millest teatati ametlikult jaanuaris 2023 ja mis pandi intensiivse jälgimise alla alates 9. septembrist 2024. 10-OH-HHCP on 10-hüdroksüheksahüdrokannabinooli (10-OH-HHC) kõrgem homoloog, millest teatati ametlikult detsembris 2024. 10-OH-HHCP erineb resortsinooli rühma küljes oleva alküülkülgahela pikkuse poolest: pentüüli asemel on sellel lineaarne heptüülkülgahel. See jagab struktuurilisi sarnasusi ka heksahüdrokannabinooli (HHC, millest teatati ametlikult oktoobris 2022 ja mis pandi intensiivse jälgimise alla alates 7. novembrist 2022), heksahüdrokannabinooli atsetaadi (HHC atsetaat, millest teatati ametlikult jaanuaris 2023), heksahüdrokannabiheksooli (HHCH, millest teatati ametlikult septembris 2023) ja HHC-P-O-atsetaadiga (millest teatati ametlikult augustis 2024). HHC, HHCH ja HHC atsetaat on kantud Eestis narkootiliste ja psühhotroopsete ainete I nimekirja.

10-OH-HHCP on suhteliselt uus aine ning selle kasutamise ja mõju kohta Euroopas on vähe andmeid. Seda tuvastati esmakordselt Saksamaal 21. novembril 2024. Teated viitavad sellele, et 10-OH-HHCP-d müüakse internetis disainerravimina ja seda tarbitakse selle psühhedeelse efekti pärast.⁶

³ European Database on New Drugs.

⁴ Kättesaadav: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9546273/>, 09.05.2025.

⁵ Kättesaadav: <https://addictionresource.com/drugs/al-lad/>, 09.05.2025.

⁶ 10-OH-HHCP profiil. European Database on New Drugs. Kättesaadav: <https://ednd2.emcdda.europa.eu/ednd/substanceProfiles/1565>.

EKEI andmetel tuvastati seda ainet esmakordselt Eestis jaanuaris 2025. Siiani on seda konfiskeeritud kolmel korral (esinemisvormidena ainetükk, taimeosad ja kanepiõisikud). Kõigil juhtudel oli tegemist Tšehhi Vabariigist saabunud saadetisega.

10-OH-HHCP on suhteliselt uus aine ning andmed selle kuritarvitamise potentsiaali ja toksilisuse kohta on piiratud. Siiski tekitab muret selle struktuuriline sarnasus teiste kannabinoididega. On teada, et võõreldavad kannabinoidid on psühhoaktiivsed ning võivad põhjustada eufooriat, tajumuutusi, söögiisu suurenemist ja muid soovimatuid toimeid. Seega on alust arvata, et ka 10-OH-HHCP-l on sarnased toimed ja kuritarvitamise potentsiaal. Lisaks on 10-OH-HHCP tõenäoliselt HHC-st ja HHCP-st tugevam, mis suurendab veelgi selle aine kuritarvitamise ja sõltuvuse tekkimise riski. Kuigi 10-OH-HHCP toime võib olla lühem kui HHC ja HHCP toime, võib see olla intensiivsem. See omadus võib muuta aine atraktiivsemaks neile, kes otsivad kiiret ja tugevat psühhoaktiivset efekti.⁷

Kuna 10-OH-HHCP on nii uus aine, siis pole selle levikut ja mõju veel laialdaselt uuritud ega kontrollitud. Kuid arvestades, et 10-OH-HHCP on juba jõudnud Eestisse ja on tarvitajatele kättesaadav, on oluline võtta ennetavaid meetmeid selle leviku piiramiseks ja rahva tervise kaitsmiseks. 10-OH-HHCP lisamine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete I nimekirja annab õiguskaitseorganitele vajalikud vahendid selle aine ebaseadusliku tootmise, salakaubaveo ja kasutamise vastu võitlemiseks. See aitab oluliselt vähendada 10-OH-HHCP-ga seotud riske ja tagada ühiskonna turvalisus.

3. 10-hüdroksüheksahüdrokannabinool (edaspidi 10-OH-HHC) on heksahüdrokannabinooli (HHC) hüdroksüderivaat, millest teatati ametlikult oktoobris 2022 ja mis pandi intensiivse jälgimise alla alates 7. novembrist 2022. See jagab struktuurilisi sarnasusi heksahüdrokannabinooli atsetaadi (millest teatati ametlikult detsembris 2022), heksahüdrokannabinofoori (HHC-P, millest teatati ametlikult jaanuaris 2023), heksahüdrokannabiheksooli (HHCH, millest teatati ametlikult septembris 2023) ja HHC-P-O-atsetaadiga (millest teatati ametlikult augustis 2024). HHC atsetaat, HHCP ja HHCH on kantud Eestis narkootiliste ja psühhotroopsete ainete I nimekirja.

Aine tuvastati esmakordselt Saksamaal 28. novembril 2024. aastal. Lisaks leiti seda 2024. aastal Bulgaarias ja Eestis ning 2025. aastal Ungaris.⁸

EKEI andmetel tuvastati kõnealust ainet Eestis esmakordselt 2024. aastal kuuel korral, peamiselt Tšehhist saabunud kullersaadetistes (esinemisvormidena õisikud, kommid, kummikommid, e-sigaretid, taimeosad ja taimepuru).

Teave 10-OH-HHC farmakoloogia ja toksikoloogia kohta on piiratud. Tuginedes selle struktuurilisele sarnasusele delta-8-THC, delta-9-THC ja HHC-ga, eeldatakse, et 10-OH-HHC on kannabinoidretseptorite agonist. Ühes 1980. aasta uuringus, milles testiti mitmete heksahüdrokannabinooli isomeeride paaride psühhotroopset aktiivsust, ilmnas, et 10-OH-HHC põhjustas reesusmakaakidele süstimisel mitmeid psühhotroopse aktiivsuse indikaatoreid, nagu uimasus, osaline või täielik ptoos ja motoorse aktiivsuse vähenemine.⁹

Arvestades 10-OH-HHC struktuurilist sarnasust teiste psühhoaktiivsete kannabinoididega ning esmastest loomkatsetest ilmnenu psühhotroopset toimet, lisatakse see aine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete I nimekirja eesmärgiga tagada rahva tervise kaitse ja ennetada aine kontrollimatut levikut.

4. Deoksümetoksetamiin (edaspidi DMXE) on struktuurilt sarnane rahvusvahelise kontrolli all oleva metoksetamiiniga (ÜRO psühhotroopsete ainete 1971. aasta konventsiooni II nimekirja), millest ametlikult teatati 2010. aastal. DMXE erineb metoksetamiinist metoksüülrühma asendamise tõttu metüülrühmaga fenüülrõnga 3-positsioonis. DMXE on deskloro-N-etüülketamiini (O-PCE) 3-

⁷ European Database on New Drugs.

⁸ 10-OH-HHC profiil. EDND. Kättesaadav: <https://ednd2.emcdda.europa.eu/ednd/substanceProfiles/1568>.

⁹ Mechoulam, R. et al. Stereochemical requirements for cannabinoid activity. J Med Chem, 1980; 23(10), 1068-1072.

metüül derivaat, millest ametlikult teatati 2016. aastal. DMXE jagab lisaks struktuurilist sarnasust 3-MeO-PCE, N-etüülorketamiini, metoksetamiini broomitud derivaadi ja 3-HO-PCE-ga, millest ametlikult teatati vastavalt 2010., 2012., 2013. ja 2017. aastal.

Aine tuvastati Euroopas esmakordselt 18. veebruaril 2021 Taanis. Samal aastal registreeriti selle esinemine veel kaheksas Euroopa riigis: Rootsis, Ungaris, Prantsusmaal, Soomes, Austrias, Belgias, Saksamaal ja Sloveenias. 2022. aastal leiti ainet Hispaanias ja Eestis ning 2023. aastal lisandusid leiud Itaalias, Luksemburgis, Iirimaa ja Küprosel.¹⁰ Internetis turustatakse DMXE-d disainerravimina ning selle tarvitamise peamiseks ajendiks on aine põhjustatud dissotsiatiivsed efektid.

EKEI andmetel on ainet konfiskeeritud järgmiselt: 2023. aastal kahel korral postisaadetistes Hollandist pulbri ja tablettide kujul, 2024. aastal ühel korral postisaadetisena Hollandist tablettide kujul ja 2025. aastal kahel korral postisaadetistes Hollandist pulbri kujul.

Kuigi DMXE kuritarvitamise potentsiaali ja toksilisuse kohta on andmed piiratud, tekitab selle struktuuriline sarnasus metoksetamiini ja ketamiiniga tõsist muret. Metoksetamiin on klassifitseeritud dissotsiatiivse anesteetikumina, millel on märkimisväärne kuritarvitamise potentsiaal ja mitmed tõsised kõrvaltoimed, sealhulgas psühholoogiline sõltuvus, paranoia ja psühhooos. Arvestades neid struktuurilisi sarnasusi, on ülimalt tõenäoline, et ka DMXE-l on sarnane farmakoloogiline profiil ja riskipotentsiaal.

Olgugi et DMXE on suhteliselt uus aine, on mitmed riigid juba astunud samme selle kontrollimiseks. Saksamaal on see kontrollitav aine, mida tohib kasutada ainult tööstuslikel ja teaduslikel eesmärkidel. Ühendkuningriigis on see klassifitseeritud B-klassi kontrollitavaks aineks, mis viitab selle kahjulikkuse potentsiaalile.¹¹ Euroopa uimastite seirekeskuse (*European Database on New Drugs*) andmetel on DMXE kontrolli alla võetud Itaalias ja Leedus alates 1. jaanuarist 2021 ning Hiinas alates 1. juulist 2024.

Lähtudes eeltoodust on tungivalt vajalik ka Eestis piirata DMXE kasutamist ning lisada see narkootiliste ja psühhotroopsete ainete I nimekirja, et kaitsta rahva tervist ja ennetada aine kontrollimatut levikut.

5. Mesembriin on looduslikult esinev alkaloid, mida leidub Lõuna-Aafrikast pärit taimeliigis näri-tujulill ehk *Sceletium tortuosum* (kanna). Taime on traditsiooniliselt kasutatud meeleolu parandamiseks ning nälja- ja janutunde leevendamiseks. Näri-tujulille ja sellest valmistatud preparaate psühhootilisus tuleneb struktuurilt sarnaste alkaloidide rühmast, millest kõige rikkalikumalt leidub mesembriini (Gericke ja Viljoen, 2008; Patnala ja Kanfer, 2009). Laboratoorsed katsed on näidanud taimepreparaatidel stressivastaseid, anksiolüütilisi ja sõltuvust vähendavaid omadusi.¹²

In vitro on tõestatud, et see on serotoniini tagasihaarde inhibiitor Ki väärtusega 1,4 nM¹³ ning toimib ka PDE4 inhibiitorina, mis võib viidata potentsiaalsele kasutusale põletikuliste haiguste ravis.¹⁴

2014. aastal lisati mesembriin Euroopa Liidu Uimastiameti (EUDA) uute psühhootiliste ainete andmebaasi ning aine klassifitseeriti psühhotroopse toimega aineks. Esimaks tuvastati see Austrias märtsis 2014, seejärel Luksemburgis 2015. aastal, Taanis 2016. aastal, Itaalias 2017.

¹⁰ Deoksümetoksetamiini profiil. European Database on New Drugs. Kättesaadav: <https://ednd2.emcdda.europa.eu/ednd/substanceProfiles/1207>.

¹¹ Vikipeedia. Kättesaadav: <https://en.wikipedia.org/wiki/Deoxymethoxetamine>, 09.05.2025.

EMCDDA- Europol Joint Report on a new psychoactive substance. Kättesaadav: <https://www.drugsandalcohol.ie/21300/>, 09.05.2025.

¹² Gericke & Viljoen, 2008; Smith jt, 1996.

¹³ Harvey jt, 2011.

¹⁴ Gericke & Viljoen, 2008.

aastal, Prantsusmaal ja Kreekas 2021. aastal, Slovakkias ja Norras 2022. aastal ning Eestis 12. veebruaril 2025.¹⁵

EKEI andmetel on mesembriini tuvastatud 2023. aastal Lõuna-Aafrika Vabariigist saabunud kahes kullersaadetises pulbri ja taimse puruna, 2024. aastal ühes kullersaadetises pulbrina ja 2025. aastal ühes postisaadetises taimepuruna.

Mesembriin toimib serotoniini tagasihaarde inhibiitorina, sarnaselt mõnede antidepressantidega. See suurendab serotoniini kontsentratsiooni ajus, mis võib potentsiaalselt parandada meeleolu ja vähendada ärevust. Lisaks sellele inhibeerib mesembriin nõrgalt ka ensüümi fosfodiesteras 4 (PDE4), mille inhibeerimine on seostatud põletikuvastase ja neuroprotektiivse toimega.¹⁶ Kuigi mesembriinil võib olla terapeutilist kasu, kaasneb sellega ka võimalikke riske. Mõnedel inimestel on mesembriini tarvitamise järel esinenud peavalu, isutust ja depressiooni.¹⁷ Mesembriini pikaajalise tarvitamise kohta on vähe andmeid. Siiski on teada, et see võib mõjutada neurotransmitterite süsteemi ajus, mis võib potentsiaalselt kaasa tuua tolerantsuse ja sõltuvuse tekke.¹⁸ Suuremates annustes (5 g) võib taime manustamine tekitada eufooriat ja kergeid nägemishäireid. Sageli segatakse purustatud droogile kanepit ja seda segu suitsetatakse. Taimepulbrit võidakse koos tubakaga ka sisse hingata.¹⁹ Mesembriini ärajätmisel võivad tekkida amfetamiini võõrutusnähtudega sarnased sümptomid. Nende hulka võivad kuuluda pikaajaline uni, depressioon, meeleolukõikumised, isutus ja unehäired.²⁰

EUDA andmetel ei ole mesembriin Euroopas ametlikult kontrollitud aine. Siiski on oluline märkida, et mõned riigid on kehtestanud piiranguid *Sceletium tortuosum*'i taime ja selle ekstraktide müügile ning tarvitamisele. Näiteks Austraalias on *Sceletium tortuosum*'i müük ja tarvitamine piiratud ravimiseadusega, mis reguleerib ravimtaimede ja toidulisandite müüki.

Kuigi uuringuid mesembriini kuritarvitamise potentsiaali kohta on vähe, tekitavad selle psühhoaktiivsed omadused siiski muret võimaliku kuritarvitamise ja sõltuvuse tekkimise pärast. Serotoniini tagasihaarde inhibiitorina võib mesembriin esile kutsuda meeleolu muutusi, mis võivad soodustada meelelahutuslikku tarvitamist ja sõltuvuse kujunemist. Aine lisamine I nimekirja aitab piirata mesembriini kättesaadavust ja seeläbi vähendada selle kuritarvitamise riski.

6. Delta-9-tetrahüdrokannabinoool-metüülkarbonaat on uus poolsünteetiline kannabinoid ja rahvusvaheliselt kontrollitava delta-9-THC (ÜRO 1971. aasta psühhotroopsete ainete ühtse konventsiooni I nimekirja) metüülkarbonaadi derivaat. See on struktuurilt sarnane ka 2024. aasta detsembris ametlikult teatatud delta-9-THC-O-atsetaadiga, erinedes atsetüüli asenduse poolest metüülkarbonaadi rühmaga, mis on kinnitunud fenoolfragmendile. Delta-9-THC-metüülkarbonaat on struktuurilt sarnane ka teiste EUDA poolt jälgitavate poolsünteetiliste kannabinoididega, nagu 2024. aasta augustis ametlikult teatatud delta-8-THC-O-atsetaat ning 2022. aasta detsembris ametlikult teatatud ja alates 2024. aasta 9. septembrist intensiivse jälgimise all olev heksahüdrokannabinooolatsetaat (HHC atsetaat).²¹

Delta-9-tetrahüdrokannabinoool-metüülkarbonaadi esmakordne tuvastamine Euroopas leidis aset 14. novembril 2024 Rootsis. Seejärel registreeriti aine esinemine sama aasta detsembris ka

¹⁵ Mesembriini profiil. EDND. Kättesaadav: <https://ednd2.emcdda.europa.eu/ednd/substanceProfiles/395>.

¹⁶ Kättesaadav: <https://www.medchemexpress.com/mesembrine.html>, 09.05.2025.

¹⁷ Kättesaadav: <https://www.webmd.com/vitamins/ai/ingredientmono-1259/sceletium>, 09.05.2025.

¹⁸ Kättesaadav:

https://www.researchgate.net/publication/376840894_Mesembrine_significantly_contributes_to_anxiolytic_effect_of_sceletium_tortuosum_but_antidepressant_effect_may_require_synergy_of_multiple_plant_constituents, 09.05.2025.

¹⁹ Vikipeedia. Kättesaadav:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Mesembrine#:~:text=Mesembrine%20is%20an%20alkaloid%20primarily.treating%20mood%20disorders%20and%20anxiety>, 09.05.2025.

²⁰ Amphetamine withdrawal management | SA Health.

²¹ Delta-9-tetrahüdrokannabinoool-metüülkarbonaadi profiil. European Database on New Drugs. Kättesaadav: <https://ednd2.emcdda.europa.eu/ednd/substanceProfiles/1561>.

Itaalias. 2025. aasta veebruaris tuvastati aine Eestis ja Soomes ning sama aasta aprillis Sloveenias. Delta-9-THC metüülkarbonaadi hiljutine esilekerkimine ja tuvastamine mitmes Euroopa riigis viitab kiiresti arenevale olukorrale.

EKEI poolt registreeritud andmed näitavad, et 2024. aastal esines ainet kolmel korral (esinemisvormidena taimeosad, vedelik ja õisikud), kusjuures kõikidel juhtudel oli tegemist postisaadetistega Tšehhi Vabariigist. 2025. aasta jooksul on ainet tuvastatud juba kaheksal korral (esinemisvormidena kummikommid, taimeosad ja viskoosne vedelik), kusjuures peaaegu kõikidel juhtudel on tegemist olnud jällegi postisaadetistega Tšehhi Vabariigist.

Delta-9-THC-metüülkarbonaadi farmakoloogia ja toksikoloogia kohta andmed puuduvad. Tuginedes selle struktuursele sarnasusele delta-9-THC ja delta-9-THC-O-atsetaadiga, eeldatakse, et delta-9-metüülkarbonaat toimib delta-9-THC eelravimina.²² See tähendab, et see metaboliseerub organismis delta-9-THC-ks, mis on peamine psühhoaktiivne ühend kanepis. Delta-9-THC toimib osalise agonistina kannabinoidretseptoritele CB1 (peamiselt kesknärvisüsteemis) ja CB2 (peamiselt immuunsüsteemi rakkudes). Selle toimed hõlmavad meeleolu muutusi, lõõgastust, suurenenud söögiisu ja muutunud sensoorset taju.²³

Kuna arvatakse, et delta-9-THC metüülkarbonaat toimib delta-9-THC eelravimina, on tõenäoline, et sellel on sarnane kuritarvitamise ja sõltuvust tekitav potentsiaal.

Arvestades selle aine struktuurilist sarnasust teiste teadaolevate kontrollitavate ainetega ning tõenäolisi psühhoaktiivseid toimeid ja kuritarvitamise potentsiaali, on soovitatav kaaluda delta-9-THC metüülkarbonaadi lisamist Eestis narkootiliste ja psühhotroopsete ainete I nimekirja.

7. Karisoprodool on karbamaadi derivaat, mis on struktuurilt sarnane rahvusvaheliselt kontrollitava aine meprobamaadiga (ÜRO 1971. aasta psühhotroopsete ainete konventsiooni IV nimekiri), erinedes vesinikuaatomi poolest, mis asendab ühe karbamüülämmastiku isopropüülrühma.

Karisoprodool on ravim, mida kasutatakse valu raviks, peamiselt ägeda (lühiajalise) alaseljavalu korral, ning see toimib aju ja seljaaju närvirakkudes, aidates vähendada valu lihaste lõdvestamise kaudu. Selle täpne toimetehhanism ei ole täielikult teada, kuid see hõlmab neuronalse kommunikatsiooni katkestamist retikulaarformatsioonis ja seljaajus, põhjustades sedatsiooni ja valu tajumise muutust. See on struktuurilt sarnane meprobamaadiga ja omab GABA-ergilist aktiivsust, sealhulgas GABAA agonismi sarnaselt bensodiasepiinidega. Hiljutised tõendid näitavad, et karisoprodool seondub GABA retseptoritega ja stimuleerib neid sõltumatult oma metaboliidist meprobamaadist. Samuti võib see potentseerida opioidretseptorite agonistide aktiivsust.²⁴

Terapeutiline toime seisneb peamiselt lihaste lõõgastamises ja valu leevendamises, kuid sellega kaasnevad märkimisväärsed sedatiivsed ja anksiolüütilised toimed, mis aitavad kaasa nii terapeutilisele kasutamisele kui ka kuritarvitamise potentsiaalile ja psühhomotoorsele kahjustusele. Karisoprodooli sedatiivne toime summeerub teiste kesknärvisüsteemi pärssivate ainetega, sealhulgas alkoholi, bensodiasepiinide ja opioididega. Karisoprodooli kombineerimine opioididega võib põhjustada tõsiseid kõrvaltoimeid, sealhulgas hingamisdepressiooni ja surma. Sageli kuritarvitatakse hüdrokodooni, alprasolaami ja karisoprodooli kombinatsiooni, mida tuntakse Houstoni kokteili (*Houston Cocktail*) või Püha Kolmainuse (*Holy Trinity*) nime all selle eufoorilise toime tõttu, mis sarnaneb heroini omaga. Tsütokroom P450 2C19 (CYP2C19) inhibiitorid ja indutseerijad võivad mõjutada karisoprodooli ja meprobamaadi metabolismi.²⁵

²² [EU-EWS-RCS-FN-2024-0047_delta-9-THC-methylcarbonate.pdf](https://eu-ews-rs-fn-2024-0047_delta-9-THC-methylcarbonate.pdf).

²³ <https://whitesandtreatment.com/2024/07/18/delta-9/>.

²⁴ Karisoprodooli profiil. EDND. Kättesaadav: <https://ednd2.emcdda.europa.eu/ednd/substanceProfiles/1243>.

²⁵ <https://go.drugbank.com/drugs/DB00395>.

On teatatud surmajuhtumitest, mis on seotud karisoprodooli üleannustamisega kas üksi või koos teiste ravimitega nagu hüdrokodoon ja alkohol. Üleannustamise sümptomid hõlmavad kesknärvisüsteemi depressiooni, stuuporit, koomat, šokki ja hingamisdepressiooni. Muud sümptomid võivad hõlmata unisust, pearinglust, ataksiat, segasust, agiteeritust, tahhükardiat, hüpotensiooni jt.²⁶

Euroopa Ravimiamet (EMA) soovitas 2007. aasta novembris peatada karisoprodooli sisaldavate ravimite müügiload Euroopa Liidus, kuna leidis, et aine kasu-riski suhe on negatiivne. Enne müügilubade peatamist olid need ravimid saadaval 12 liikmesriigis: Tšehhi Vabariigis, Taanis, Soomes, Kreekas, Ungaris, Islandil, Itaalias, Norras, Slovakkias, Hispaanias, Rootsis ja Ühendkuningriigis. Rootsi kõrvaldas aine turult 2007. aasta novembris ja Norra 2008. aasta mais. Vaatamata EMA soovitusel on karisoprodooli hiljem konfiskeeritud Prantsusmaal (2019, 2020) ja Rootsis (2020–2022), sageli kombinatsioonis teiste ainetega nagu meprobamaat, tapentadool ja sildenafiil. 2023. aastal leiti Rootsis kahest surmajuhtumist võetud surmajärgsetest vereproovidest karisoprodooli, mis oli esimene tuvastamine pärast selle retseptiravimina turult kõrvaldamist.²⁷

ÜRO narkootiliste ainete komisjoni (CND) 68. sessioonil otsustati hääletage 48 poolt, 0 vastu ja 2 erapooletut lisada karisoprodool 1971. aasta psühhotroopsete ainete konventsiooni IV nimekirja.²⁸ See rahvusvaheline otsus rõhutab nende riskide globaalset tunnistamist, mistõttu lisatakse karisoprodool ka Eesti narkootiliste ja psühhotroopsete ainete IV nimekirja.

8. Dilämmastikoksiid (tuntud kui naerugaas) on keemiline ühend. See on värvitu, mittesüttiv gaas, millel on kergelt magus lõhn ja maitse. Ainel on mitmeid seaduslikke kasutusviise, millest olulisemad on meditsiiniline ja tööstuslik valdkond. Meditsiinis kasutatakse dilämmastikoksiidi anesteetikumi ja valuvaigistina hambaravis ja meditsiinilistes protseduurides.²⁹ Tööstuses leiab aine kasutust kütuse lisandina ja toiduainetööstuses propellendina, näiteks vahukooreballoonides. Viimastel aastatel on aga esile kerkinud murettekitav suundumus seoses dilämmastikoksiidi rekreatiivse kasutamisega – seda inhaleeritakse eufoorilise, lõõgastava ja reaalsusest irdunud tunde tekitamiseks. See väärkasutus on eriti levinud noorte seas, kuna aine on kergesti kättesaadav ja odav ning selle toime on lühiajaline.

Dilämmastikoksiidi rekreatiivne kasutamine on seotud mitmete tõsiste tervisekahjudega. Korduv ja sagedane tarvitamine võib põhjustada pikaajalisi neuroloogilisi kahjustusi, sealhulgas seljaaju subakuutset kombineeritud degeneratsiooni, müelopaatiat, paresteesiat, kõnnaku- ja tasakaaluhäireid, krampe, värinaid ja mõnikord püsivaid kahjustusi, nagu alajäsemete halvatus. On teatatud isegi amputeerimistest, mis on tingitud dilämmastikoksiidi väärkasutamisest põhjustatud tõsistest neuroloogilistest komplikatsioonidest.

Dilämmastikoksiid inaktiveerib B12-vitamiini, mis on oluline müeliinkihi säilitamiseks, mis kaitseb närve. See võib viia neuroloogiliste tüsistuste ja aneemia tekkeni. Muude terviseriskide hulka kuuluvad lämbumine hapnikupuuduse tõttu (hüpoksia), südame rütmihäired, vaimsed häired, peavalud, pearinglus, teadvusekaotus, tuimus, südamepekslemine, halvatus, külmumisohud otsesel inhaleerimisel, soolestiku ja põie funktsioonihäired, mäluhäired, immuunsüsteemi nõrgenemine ja võimalikud sünnidefektid raseduse ajal kasutamisel. Ameerika Ühendriikide Toidu- ja Ravimiamet (FDA) on hoiatanud tõsiste tervisekahjude, sealhulgas surmaohu eest dilämmastikoksiidi inhaleerimisel.³⁰

Dilämmastikoksiidi kombineerimine alkoholi, GHB/GBL, opioidide või bensodiasepiinidega võib suurendada üledoosi riski, iiveldust, koordinatsioonihäireid, mäluhäireid, unisust ja

²⁶ <https://www.webmd.com/drugs/2/drug-12153/soma-oral/details>.

²⁷ <https://www.ema.europa.eu/en/news/european-medicines-agency-recommends-suspension-marketing-authorisations-carisoprodol-containing-medicinal-products>.

²⁸ <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2025/March/cnd-68-concludes-six-new-substances-controlled-six-resolutions-adopted.html>.

²⁹ Vikipeedia. Kättesaadav: <https://et.wikipedia.org/wiki/Dil%C3%A4mmastikoksiid>, 09.05.2025.

³⁰ FDA Advises Consumers Not to Inhale Nitrous Oxide Products | FDA.

teadvusekaotust. Kombineerimine kanepi, ketamiini või psühhedeelikumidega võib intensiivistada nende toimeid ja suurendada hallutsinatsioonide tõenäosust.³¹

Rekreatiivne dilämmastikoksiidi kasutamine on mitmes Euroopa riigis alates 2010. aastast sagenenud, eriti alates perioodist 2017–2018, mil aine muutus kauplustes ja suuremates kogustes kättesaadavamaks. Pärast kanepit on dilämmastikoksiid Ühendkuningriigis kõige sagedamini väärkasutatav aine 16–24-aastaste seas. Väärkasutamine puudutab peamiselt noori täiskasvanuid, eriti üliõpilasi ja üha enam ka teismelisi. Tarbimine on nihkunud suuremate balloonide kasutamisele, mis muudab gaasi odavamaks ning soodustab sagedasemat ja suuremas koguses kasutamist.³²

Mitmed riigid on juba rakendanud meetmeid dilämmastikoksiidi rekreatiivse kasutamise piiramiseks. Hollandis on alates 1. jaanuarist 2023 dilämmastikoksiidi omamine, import ja müük keelatud, välja arvatud meditsiinilistel ja toiduainetööstuse eesmärkidel.³³ Ühendkuningriigis on alates 8. novembrist 2023 dilämmastikoksiidi omamine ebaseaduslik (C-klassi narkootikum), kui seda kavatsetakse inhaleerida psühhootilise toime saamiseks. Seaduse rikkumise eest on ette nähtud trahvid ja korduvate rikkujate puhul vanglakaristus.³⁴

Soomes on dilämmastikoksiidi müük joobeseisundi tekitamise eesmärgil juba praegu ebaseaduslik ning dilämmastikoksiidi kättesaadavuse piiramiseks on tehtud ka kodanikualgatus. Rootsis on valminud dilämmastikoksiidi seaduse eelnõu, mille eesmärk on piirata dilämmastikoksiidi kasutamist joovastava ainenä, kehtestades müügi-, impordi- ja turustamispiirangud, sealhulgas koguselised ja vanusepiirangud. Seadus peaks jõustuma 1. juulil 2025.³⁵

Need rahvusvahelised pretsedendid näitavad kasvavat arusaama dilämmastikoksiidi rekreatiivse kasutamisega seotud kahjustest ja valmisolekut rakendada seadusandlikke meetmeid selle kontrollimiseks.

Eestis avaldati ajakirjas Eesti Arst artikkel „Naerugaasi kasutamisel uimastina kaasneb tõsine oht tervisele“. Artiklis tuuakse välja, kuidas naerugaasi kasutamine uimastina on populaarsust kogunud, eriti Euroopa noorte seas alates 2017–2018. Selle põhjuseks on gaasi lihtne kättesaadavus väikestes metallballoonides, mida algselt turustati toidu vahustamiseks. Artikkel rõhutab, et kuigi lühiajaline ja mõõdukas naerugaasi tarvitamine ei pruugi sageli tõsiseid tagajärgi kaasa tuua, võib korduv või suurtes annustes kasutamine põhjustada tõsiseid tervisekahjustusi. Artiklis kirjeldatakse ka N₂OSKSD (naerugaasinarkoosi järel kujunenud seljaajukahjustus) diagnoosimist ja ravi, rõhutades varajase sekkumise olulisust. Lõpuks märgitakse, et kuigi naerugaasi kasutamine uimastina on laialt levinud, on pikaajalise prognoosi kohta veel vähe andmeid.³⁶ Terviseameti mürgistusteabe osakonna juhataja on kinnitanud, et Eesti haiglates on juba ravile jõudnud dilämmastikoksiidi kroonilisi tarvitajaid.

Arvestades dilämmastikoksiidi laialdast kättesaadavust, kasvavat levimust rekreatiivsel eesmärgil ja sellega seotud tõsiseid terviseriske, lisatakse aine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete V nimekirja.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrusest teavitatakse Euroopa Komisjoni ja lepinguriike Vabariigi Valitsuse 23. septembri 2010. a määruse nr 140 „Kavandatavast tehnilisest normist, infoühiskonna teenusele kehtestatavast nõudest ja teenuse osutamise nõudest teavitamise kord ning teavitamist koordineeriva asutuse määramine“ § 15 lõike 1 punkti 1 alusel (ooteaega ei kohaldata juhul, kui eelnõu on vaja vastu

³¹ Nitrous oxide - Alcohol and Drug Foundation.

³² Recreational nitrous oxide use in Europe: situation, risks, responses | www.euda.europa.eu.

³³ Vikipeedia. Kättesaadav: https://en.wikipedia.org/wiki/Recreational_use_of_nitrous_oxide, 09.05.2025.

³⁴ Nitrous oxide: legitimate uses and appropriate controls - GOV.UK.

³⁵ Rootsi Kuningriigi Dilämmastikoksiidiseaduse eelnõu (Begränsad tillgång till lustgas), <https://www.regeringen.se/contentassets/a23e7ec3dcb94789a9bad0bef2dc7e24/prop.-2024-25-127.pdf> 18.06.2025

³⁶ <https://ojs.utlib.ee/index.php/EA/article/view/23302/version/17070/17723>.

võtta järgmisel mõjuval ja ettenägematutest asjaoludest tekkinud kiireloomulisel põhjusel: rahva tervise või ohutuse, loomade või taimede kaitseks), millega on Eesti õigusruumi üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/1535 artikli 6 lõike 7 punkt a (ootaega ei rakendata, kui rahva tervise või ohutuse või loomade või taimede kaitsmise ning teenuseid käsitlevate õigusnormide puhul ka avaliku korra, eriti alaealiste kaitsmisega seotud tõsistest ja ettenägematutest asjaoludest tekkinud kiireloomulistel põhjustel peab liikmesriik väga lühikese aja jooksul ette valmistama tehnilised normid nende viivitamatuks avaldamiseks ja kehtestamiseks, kus nõupidamine pole võimalik).

4. Määruse mõjud

Muudatuse eesmärk on edaspidi lugeda 1-tsüklopropaankarbonüül-6-allüül-6-desmetüül-lüsergiinhappe dietüülamiid, 10-hüdroksüheksahüdrokannabiforool, 10-hüdroksüheksahüdrokannabinool, deoksümetoksetamiin, mesembriin, delta-9-tetrahydrokannabinool-metüülkarbonaat, karisoprodool ja dilämmastikoksiid narkootilisteks ja psühhotroopseteks aineteks ning seeläbi piirata nende laiemat levikut ja kättesaadavust Eestis.

Mõjuanalüüsi koostamiseks on kasutatud Politsei- ja Piirivalveameti, Tervise Arengu Instituudi, Tallinna Kiirabi ja rahvusvaheliste uuringute andmeid.

Eelnõus esitatud muudatuste rakendamisel võib eeldada sotsiaalset mõju. Eelnõu mõjude olulisuse tuvastamiseks hinnati nimetatud valdkonda nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk. Eelnõus esitatud muudatused ei mõjuta regionaalarengut, siseturvalisust, riigikaitset ja välissuhteid, infotehnoloogiat ja infoühiskonda, riigivalitsemist, keskkonda, majandust ega haridust, kultuuri ja sporti, mistõttu ei ole mõjusid nendes mõjuvaldkondades hinnatud.

Sotsiaalne mõju

Mõju sihtrühm: narkootiliste ja psühhotroopsete ainete tarvitajad

Elu jooksul narkootikumide tarvitanud isikute hulk on viimase kümne aasta jooksul suurenenud. 2023. aasta Eesti täiskasvanud rahvastiku uimastite tarvitamise uuringu andmetel oli 16–64-aastaste seas vähemalt üks kord elu jooksul mõnda narkootilist ainet tarvitanud 31%.³⁷ Võrdluseks: 2015. aastal näitas Politsei- ja Piirivalveameti avaliku arvamuse ja riskikäitumise uuring, et sama näitaja oli ligikaudu 20%.³⁸

Viimase kuu ja aasta jooksul narkootikumide tarvitanute osakaalus on viimastel aastatel märgata langust. Tervise Arengu Instituudi 2024. aasta täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuringu põhjal oli 16–64-aastastest vastajatest viimase 12 kuu jooksul narkootilisi aineid või narkootilise toimega retseptiravimeid ilma arsti retseptita tarvitanud 4,4% ja viimase 30 päeva jooksul 5,1%. 2020. aastal olid vastavad näitajad 7,1% ja 5,8%. Viimasel 12 kuul on narkootikumide tarvitamine kõige levinum 16–34-aastaste meeste seas (üle 16%) ja 25–34-aastaste naiste seas (7,1%).³⁹

14–18-aastastest noortest on elu jooksul mõnda narkootilist ainet tarvitanud või proovinud pea kolmandik (31%) ning 75% neist on teinud seda mitmel korral. Võrreldes 2015. ja 2021. aasta tarbimist, on märkimisväärselt suurenenud nende noorte osatähtsus, kes on narkootikumide tarvitanud korduvalt.⁴⁰ Noorte hulgas paistab Eesti Euroopa Liidus silma keskmisest suurema

³⁷ Vorobjov, S, Kaste A-L, Veskimäe L. Eesti täiskasvanud rahvastiku uimastite tarvitamise uuring 2023. Tallinn: Tervise Arengu Instituut; 2024.

³⁸ Avaliku arvamuse ja riskikäitumise uuring. Küsitlus täiskasvanud elanikkonna seas. Turu-uuringute AS; 2016. Kättesaadav: [Uuringud - Politsei- ja Piirivalveamet](#)

³⁹ Reile R, Põlajev A, Saavaste J. Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring 2024. Tallinn: Tervise Arengu Instituut; 2025.

⁴⁰ Lõhmus L, Tamson M, Pertel T, Abel-Ollo K, Rüütel K. Eesti noorte seksuaalintervis: teadmised, hoiakud ja käitumine. 2021. aasta uuringu aruanne. Tallinn: Tervise Arengu Instituut, 2023.

narkootikumide tarvitamise sagedusega 15–16-aastaste kooliõpilaste seas.⁴¹ Sünteetiliste ainete tarvitamine on noorte hulgas pigem harv, kuid võrreldes 2019. aastaga on 2024. aastal näiteks amfetamiini, *ecstasy* ja kokaiini tarvitajate hulk suurenenud.⁴²

Uuringute põhjal on sihtrühma suurus nii täiskasvanute kui ka noorte seas hinnanguliselt keskmine.

Mõju ulatus, avaldumise sagedus ja ebasoovitavate mõjude risk

Uute ja eriti ohtlike narkootiliste ainete turuletulek ja levik on Eestis tõsine probleem. Teiste Euroopa riikidega võrreldes on nitaseenid Eestis kõige enam levinud. 2023. aastal oli enam kui 50% narkootikumide üledoosiga seotud surmajuhtudest seotud eriti ohtlike ainetega.⁴³

Narkootikumide üledoosist tingitud suremus on Eestis Euroopa Liidu liikmesriikide seas üks suuremaid.²⁷ Viimase viie aasta jooksul on narkootiliste ainete tarvitamisega seotud surmade arv enam kui kolmekordistunud: kui 2020. aastal registreeriti 31 üledoosiga seotud surma, siis 2024. aastal oli neid juba 100. Samas on 2024. aastal surmajuhtumite arv võrreldes 2023. aastaga vähenenud kõigis vanuserühmades kuni 45. eluaastani.⁴⁴ Surmade arvu vähenemine võib olla seotud naloksooni kasutuselevõtuga politsei esmaabivarustuses.

Narkootikumide üledoose esineb aga märkimisväärselt rohkem kui surmaga lõppenud juhtumeid. 2024. aastal osutas Tallinna Kiirabi abi 460 üledoosijuhtumi korral.⁴⁵ Seega on potentsiaalsete üledoosijuhtude ennetamine oluline ka tervishoiusüsteemi koormuse vähendamise vaates.

Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja täiendamise eesmärk on piirata eespool loetletud ohtlike ainete levikut ja kättesaadavust, kuna need kujutavad tõsist ohtu rahva tervisele. Politsei- ja Piirivalveameti kinnitusel puututakse nende ainetega praktikas üha sagedamini kokku ning EKEI-le analüüsimiseks saadetud koguste kasv viitab nende leviku suurenemisele elanikkonnas. Ainete tarvitamine on seotud väärkasutuse, tõsiste tervisekahjustuste ja surmariskiga. Seetõttu on nende lisamine keelatud ainete nimekirja põhjendatud ja vajalik.

Eelnevat arvesse võttes on mõju ulatus ja avaldumise sagedus hinnanguliselt keskmised. Ebasoovitavate mõjude risk on loetletud ainete lisamisel keelatud ainete nimekirja väike, kuna muudatus aitab ennetada kahjulikke tagajärgi. Tegemist on positiivset mõju avaldava muudatusega, mille eesmärk on kaitsta rahva tervist ja hoida ära enneaegseid surmajuhtumeid.

Kokkuvõttes on tegemist olulise mõjuga.

Muudatuste koondmõju ettevõtete ja/või kodanike halduskoormusele

Halduskoormus kodanikele tervikuna ei muutu.

Halduskoormus ettevõtetele tervikuna ei muutu.

Töökoormus avalikule sektorile tervikuna ei muutu.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

⁴¹ ESPAD Group (2025), Key findings from the 2024 European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD), European Union Drugs Agency, Lisbon, <https://www.euda.europa.eu/publications/data-factsheets/espac-2024-key>.

⁴² Vorobjov, S, Veskimäe L. Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: tubakatoodete, alkoholi ja narkootiliste ainete tarvitamine Eesti 15–16- aastaste õpilaste seas. Tallinn: Tervise Arengu Instituut; 2025.

⁴³ Narkootikumide tarvitamise olukord Eestis 2023. Tallinn: Tervise Arengu Instituut. 2024.

⁴⁴ Tervise Arengu Instituut. [SD41: Narkootiliste ainete kasutamisest otseselt tingitud surmad soo ja vanuserühma järgi. PxWeb](#) (04.06.2025)

⁴⁵ Tallinna Kiirabi tegevus arvudes 2024. [Tallinna Kiirabi tegevus arvudes 2018 \(1\).xlsx](#).

Määruse rakendamine ei too kaasa täiendavaid tegevusi ega kulutusi.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu koostöölastamiseks Siseministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Justiits- ja Digiministeeriumile ja Välisministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Terviseametile, Tervise Arengu Instituudile, Ravimiametile ja Eesti Ravimihulgimüüjate Liidule.